

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 3 (46)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2012

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 3 (46). — Рівне: РДГУ, 2012. — 150 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання дошкільників, учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 24.02.2012 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028, м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 05.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2012

4. Загальна психологія: Підруч. [для студентів вищ. навч. закладів] / [С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, В.О. Соловієнко]; за ред. акад. С.Д. Максименка. – К.: Форум, 2000. – 543 с.
5. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник /Лариса Ковальчук. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 608 с.
6. Костенко Л. В. Вибране. / Л. В. Костенко. – К.: Дніпро, 1989. – 559 с.
7. Митина Л.М. Профессиональная деятельность и здоровье педагога: Учеб. пособие [для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.М. Митина, Г.В. Митин, О.А. Анисимова; под общ. ред. Л.М. Митиной. – М.: Академия, 2005. – 368 с.
8. Мітюров Б.Н. Педагогічна майстерність учителя / Б.Н. Мітюров. – К.: Рад. школа, 1966. – 128 с.
9. Педагогика: Большая современная энциклопедия / [сост. Е.С. Рапацевич]. – Мн.: Соврем. слово, 2005. – 720 с.
10. Педагогика: Учеб. пособие [для студ. пед. учеб. заведений] / В.А. Слостенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – М.: Школа-Пресс, 2000 – 512 с.
11. Педагогический энциклопедический словарь / Гл. ред. Б.М. Бим-Бад. Редкол.: М.М. Безруких, В.А. Болотов, Л.С. Глебова и др. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.
12. Педагогічна майстерність: Підручник / [І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І.А. Зязюна. – [2-е вид.] – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
13. Семотюк О.П. Сучасний словник іншомовних слів / О.П. Семотюк. – [2-ге вид.] – Х.: Веста: Видавництво “Ранок”, 2008. – 688 с.
14. Синиця І.О. Педагогічний такт і майстерність учителя / І.О. Синиця. – К.: Рад. школа, 1981. – 319 с.
15. Степанов О.М. Основи психології і педагогіки: навч. посібник / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2003. – 504 с.
16. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибр. тв.: У 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 3. – 670 с.
17. Цимбалюк І.М. Підвищення професійної кваліфікації: психологія педагогічної праці: навч.-метод. посібник [для підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів]. / І. М. Цимбалюк. – К.: Професіонал, 2004. – 150 с.
18. Okoń W. Nowy słownik pedagogiczny / Wincenty Okoń. – Warszawa: Żak, 2007. – 490 s.

Резюме. В контексте исследования проблемы формирования культуры профессионального мышления будущих педагогов выяснены сущность и структура педагогического такта, педагогической тактики. Определены педагогические условия овладения педагогическим тактом и педагогической тактикой во время изучения студентами педагогических дисциплин.

Ключевые слова: культура профессионального мышления, педагогическая гибкость, педагогическая тактика, педагогическая тактичность, педагогический такт, такт, тактика.

The summary. The paper clarifies the essence and structure of the pedagogical tact and tactics in the context of forming the culture of prospective teachers' professional thinking. It defines the trends of students' mastering the pedagogical tact and tactics in the process of learning the pedagogical courses.

Key words: culture of professional thinking, pedagogical flexibility, pedagogical tactics, pedagogical tactful behavior, pedagogical tact, tact, tactics.

Одержано редакцією 28.12.2011 р.

УДК: 37. 011. 31: 658. 512. 2

В.М. ТРОФІМЧУК

ТЕХНІЧНИЙ ДИЗАЙН – ВАЖЛИВИЙ ЕТАП ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Дизайн – це процес створення речей,
мудре та творче вирішення людських проблем.*

Брайєн Хорріган

Резюме. Питання професійної компетентності й фахової мобільності майбутнього вчителя технологій знаходить своє вирішення у змісті навчання та синтезі науково-педагогічної та художньо-проектної підготовки. У статті особлива увага акцентується саме на важливості художньо-конструкторської підготовки як невід'ємної складової його професійної компетентності.

Ключові слова: вчитель технологій, професійна компетентність, художньо-конструкторська підготовка, навчальне проектування.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток освітньої галузі «Технологія» спрямовано на розробку нових підходів до трудової підготовки учнівської молоді, акцентованих, в першу чергу, на «...формування технічно, технологічно ...освіченої особистості, підготовленої до життя та активної трудової... і природовідповідної перетворювальної діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства,

... вироблення в них навичок творчої діяльності, виховання культури праці, здійснення допрофесійної та професійної підготовки за їх бажанням і з урахуванням індивідуальних можливостей» [6, 4]. Успішне досягнення окресленої мети забезпечується такими змістовими лініями як: «Технологічна діяльність людини», «Графічна культура людини» та «Проектна діяльність людини у сфері матеріальної культури». Для того, щоб реалізувати ці змістові лінії на практиці потрібен кваліфікований фахівець, який володіє знаннями та практичними вміннями у галузі економіки, екології, дизайну, чітко знає основні етапи розв'язування проектних завдань, впроваджує їх у навчальний процес і т.п. Підготовка такого фахівця здійснюється за напрямом «Технологічна освіта». Проте, як доводять окремі науковці та показує практика, ця складова професійної компетентності вчителя технологій часто не відповідає потрібному рівню розвитку, що вступає в протиріччя з сучасними вимогами до неї. Цілком закономірною на такий стан речей є реакція В. Сидоренка та В. Курок, які вважають, що під час оновлення змісту підготовки вчителя трудового навчання (технологій) недоцільно обмежуватись вирішенням тільки вузькопредметних проблем. «Потрібні кардинальні зміни, що забезпечують неухильний поступ нових, науково обґрунтованих ідей. Багатогранність змістових ліній у підготовці вчителя технологій викликає необхідність реалізації інтеграційних підходів до створення принципово нових навчальних дисциплін» [5, 5]. Саме такою зміною доречно визнати курс «Технічний дизайн», який в умовах запровадження проектно-технологічної системи навчання, дозволить оптимізувати підготовку учителів технологій до проведення трудового й профільного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі.

Аналіз досліджень та публікацій. Різноманітні аспекти проблеми художньо-конструкторської підготовки вчителів технологій нерідко потрапляють в поле наукового пошуку сучасних українських дослідників. Так, зокрема, розробці навчально-методичного забезпечення реалізації освітньої парадигми художньо-трудової підготовки учителів трудового навчання присвятив свою наукову працю Л. Оршанський [2]; дидактичні засади художньо-конструкторської підготовки вчителя трудового навчання вивчає О. Пискун [4]; проблему підготовки вчителя праці до розвитку художньо-конструкторських здібностей досліджує Н. Знамеровська [1]; модель процесу підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до організації проектно-технологічної діяльності учнів обґрунтував М. Пелегайченко [3].

Формулювання цілей статті. У статті ми хочемо показати, що у курсі «Технічний дизайн» отримані зі всіх предметів знання перетворюються й інтегруються у творчій діяльності студента, а тому, його доречно визнати важливим етапом підготовки майбутнього вчителя технологій до реалізації проектно-технологічного підходу в школі.

Виклад основного матеріалу. Питання щодо рівня професійної культури і фахової мобільності майбутнього вчителя технологій знаходить своє вирішення у змісті навчання та співвідношенні між предметами гуманітарного, природничо-наукового та професійно-орієнтованого циклу навчальних дисциплін.

Цикл *гуманітарної та соціально-економічної підготовки* має першочергове значення у формуванні духовного світу майбутнього вчителя технологій, його наукового світогляду, який представляє собою узагальнену систему наукових, філософських, естетичних переконань та ідеалів. Філософія виступає загальним науковим методом пізнання та перетворення навколишньої дійсності. Вивчення основних питань філософії та засвоєння діалектичного методу мислення допомагає зрозуміти та розв'язати фундаментальні проблеми науки та мистецтва, розвиває ідейно-творче мислення майбутнього вчителя технологій. Курс етики та естетики розглядає кардинальні естетичні проблеми з позиції теорії пізнання. Він передбачає не тільки ознайомлення з історією формування основних теоретичних засад етики та естетики, а й залучає майбутніх вчителів технологій до їх осмислення і трансформації у свою повсякденну життєву практику, а згодом і в професійну діяльність за обраним фахом.

Природничо-наукова підготовка відіграє важливу роль у розвитку просторової уяви й навичок логічного мислення, необхідних майбутньому вчителю технологій при розв'язуванні конструкторських задач. Курс нарисної геометрії і креслення з основами машинної графіки становить основу природничо-наукової підготовки майбутнього вчителя технологій. Він вчить студентів володіти графічною мовою дизайнера – мовою креслення, читати та виконувати креслення й інші зображення об'єктів проектування, знайомить з методами ортогонального проектування, законами побудови перспективи, які знаходять широке застосування в художній творчості предметного спрямування – дизайні.

Основу професійної практичної підготовки складають такі дисципліни як: технологія конструкційних матеріалів, технічна творчість з методикою гурткової роботи, практикум у навчальних майстернях з художньою обробкою матеріалів тощо.

Правильний вибір та застосування конструкційних матеріалів – один із важливих факторів, що впливають на якість виробів. Тому вивчення конструкційних матеріалів передбачає ознайомлення студентів з їх тектонічними властивостями, тобто тими, які роблять конструкцію виробу економічно доцільною, міцною та надійною. Закономірності технічних характеристик конструкції виражають закони механіки, статички, динаміки, опору матеріалів, тощо.

Важливою запорукою втілення творчого задуму в дизайн-проект є одночасна розробка функціональних питань, конструкції, вирішення естетичних завдань, глибоке розуміння можливостей природних матеріалів, володіння різними техніками та вибір оптимальної технології їх обробки. Тільки в тісному взаємозв'язку цих компонентів, як показала практика, можна досягти виконання завершеного творчого проекту, де образний творчий задум та композиційне рішення повноцінно гармоніювали б з інженерно-технічною думкою. Саме

тому, в курсі «Практикум в навчальних майстернях з художньою обробкою матеріалів» відводиться значна кількість часу на відпрацювання ряду технік, необхідних для успішного виконання навчальних програм.

Завершальним етапом підготовки майбутнього вчителя технологій до творчої праці є курс «Технічний дизайн», де наукові та загальнотехнічні знання, здобуті студентами окремо інтегруються в творчому процесі, грані між різними галузями знань руйнуються, відбувається їх взаємне проникнення та інтеграція. Реалізація змісту програми забезпечує розв'язування таких завдань:

- сприяти формуванню знань та умінь, що відображають поширені способи, засоби, процеси, результати та наслідки предметно-перетворювальної діяльності на засадах краси та культуродоцільності;
- сприяти формуванню технологічної культури та творчого світогляду студента й освоєння ним творчого методу та професійної мови дизайнера, професійних знань, досвіду та художньо-композиційних навичок;
- виявити композиційні здібності, розвивати, художньо-конструкторське мислення та творчу індивідуальність;
- навчити застосовувати знання та уміння, набуті в процесі вивчення природничо-наукового та професійно-орієнтованого циклу навчальних дисциплін при розв'язуванні проектних завдань творчого характеру.

Основними методичними аспектами курсу «Технічний дизайн», що характеризують його як навчальну дисципліну є надзвичайне багатство змісту, велика розмаїтість проектних завдань – вправ (послідовне їх ускладнення) та можливість виконувати проектні завдання відповідно до педагогічних задач. Крім того, специфіці художньо-конструкторської творчості відповідає метод комплексного проектування, в якому органічно поєднуються методи інженерно-технічної та художньої творчості. Саме в комплексному методі реалізується ідея зв'язку теоретичного науково-художнього навчання з практикою інженерного проектування.

Теоретична підготовка здійснюється шляхом читання лекцій, в ході яких викладач насичує студента необхідною інформацією у вербальній формі та спрямовує творчу енергію на її осмислення. Під інформацією, одержаною студентом, ми розуміємо повідомлення, яке є підставою для прийняття практичного рішення. Крім того, метою такого повідомлення є зниження випадковості, що проявляється в проектних ескізах студентів, невизначеності та невпорядкованості. Викладач використовує всі можливі способи передачі інформації, головними з яких є: словесна рекомендація, посилання на аналог, графічна форма передачі інформації (начерки, схеми і т.п.). Остання посідає особливе значення в умовах навчального проектування. Також джерелами знань можуть служити публікації, журнали, книги, каталоги промислових та дизайнерських виставок, засоби нових інформаційних технологій (НІТ) зразки асортиментних виробів тощо.

Отримані теоретичні знання (коли викладач розповідає та дає під запис, а студент слухає, запам'ятовує та записує) закріплюються на лабораторно-практичних заняттях на основі повторення та різного роду навчальних вправ (клаузур)². Різні групи короткотривалих клаузур:

- знайомлять студентів з певними видами композиції (фронтальною – перевага довжини по горизонталі і вертикалі над глибинною формою, об'ємною – три виміри однаково активні, глибинно-просторовою – площина та об'єм служать засобом організації просторової композиції);
- навчають виявляти основні властивості об'ємно-просторових форм (масу, щільність, фактур і т.п.);
- навчають основним принципам організації навколишнього середовища на засадах краси та культуродоцільності тощо.

Лабораторно-практичні заняття з технічного дизайну розглядаються нами як основний момент у професійній підготовці майбутнього вчителя технологій, а здійснювана в ході їх «практична» підготовка – як важливий етап навчально-пізнавального процесу. По суті, це та частина навчального процесу, яка реально сприяє оволодінню «технологією розумової діяльності» та способами «професійного» мислення. Адже саме на лабораторно-практичних заняттях, виконуючи проектні завдання, студенти вдосконалюють навички користування основними засобами вираження, які необхідні для художнього розкриття і свідомої побудови об'ємно-просторової композиції. Абстрактне мислення одержує опору в наочності – студенти засвоюють метод макетування. Теми занять з композиції викликають глибокий пізнавальний інтерес і сприяють розвитку творчої активності. Оволодіння проектно-графічними навичками удосконалює способи вираження творчих задумів, вимагає напруження та переключення уваги, гнучкості розуму, розвиває просторову і структурну уяву. Під час вивчення проектно-графіки студенти закріплюють знання ортогональних проєкцій, теорії тіней і законів побудови перспектив, вдосконалюють навички компоновання креслень на форматі, засвоюють графічні прийоми зображення об'єктів проектування і т.п.

Висновки. Важливим компонентом професійної компетентності майбутнього вчителя технологій, що забезпечує грамотне упровадження ідей технологічної освіти у школі є курс з технічного дизайну. Успішність вивчення даного курсу визначається двома моментами: перший – проблема поєднання науково-педагогічної та художньо-проектної підготовки на загальній гуманітарній основі і другий – підготовка фахівця в найтіснішим чином пов'язаних між собою планах – теоретичному і практичному.

²Клаузура – короткотривала творча вправа, яка стимулює творчий акт, розвиває творчу уяву, фантазію, виховує здатність до швидкого вирішення найрізноманітніших проектних завдань. Вона відіграє важливу навчально-виховну роль, коли перетворюється в метод систематичних тренувальних вправ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Знамеровська Н.П. Підготовка вчителя трудового навчання до розвитку художньо-конструкторських здібностей учнів основної школи: автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика трудового навчання» / Н.П. Знамеровська. – К., 1999. – 20с.
2. Оршанський Л.В. Теоретико-методичні засади художньо-трудової підготовки майбутніх учителів трудового навчання: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л.В.Оршанський. – К., 2009. – 41с.
3. Пелагейченко М. Підготовка майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектної діяльності / М.Пелагайченко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки». – №5. – Бердянськ: БДПУ, 2002. – С.87-95.
4. Пискун О.М. Дидактичні засади художньо-конструкторської підготовки майбутнього вчителя трудового навчання: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.М.Пискун. – Чернігів, 2009. – 20с.
5. Сидоренко В. Машинознавство як компонент фахової підготовки вчителя трудового навчання / В.Сидоренко, В.Курок // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2002. – № 1. – С. 5-7.
6. Сидоренко В. Перспективи галузі „Технологія” в загальноосвітніх навчальних закладах України / В.Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 4. – С.4-7.

***Резюме.** Вопрос профессиональной компетентности и мобильности будущего учителя технологий находит свое решение в содержании обучения и синтезе научно-педагогической и художественно-проектной подготовки. В статье особое внимание акцентируется именно на важности художественно-конструкторской подготовки как неотъемлемой составляющей его профессиональной компетентности.*

***Ключевые слова:** учитель технологий, профессиональная компетентность, художественно-конструкторская подготовка, учебное проектирование.*

***The summary.** The article covers that the question of professional competence and mobility of future teachers of technology finds its solution in the content of training and the synthesis of scientific-pedagogical and artistic project training. Also it deals with the importance of art and design preparation for future teachers of technology as an integral part of professional competence.*

***Key words:** teacher of technology, professional competence, art and design training, creative activity, teaching design.*

Одержано редакцією 25.11.2011 р.

УДК: [378. 14: 37. 036]: 371. 1

О.І. ШУРИН

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

***Резюме.** У статті здійснений аналіз теоретичних підходів до процесу формування творчої особистості майбутніх учителів, виокремлено риси педагогічної творчості та характерологічні особливості творчої особистості учителя.*

***Ключові слова:** творча особистість учителя, професійно-педагогічна діяльність, педагогічна творчість.*

Однією з найактуальніших проблем сучасної педагогіки та філософії є проблема підготовки компетентного вчителя, який би був професіоналом своєї справи, володів педагогічною культурою, високими моральними рисами, творчо здійснював педагогічну діяльність. Адже саме від учителя, його особистісних характеристик залежить якість освітніх послуг, виховання учнів як у процесі навчання, так і в позанавчальний час. Тому процес формування сучасного вчителя, зокрема дослідження формування особистості творчого педагога є актуальним і важливим завданням сучасної науки і практики, яке обумовлюється необхідністю осмислити місце і роль вчителя в освіті, його особистісних характеристик та якостей у процесі його професійного становлення.

Метою нашої статті є теоретичний аналіз досліджень процесу формування творчої особистості майбутніх учителів, що конкретизується в завданнях: виокремлення рис педагогічної творчості та характерологічних особливостей творчої особистості сучасного вчителя, умов перетворення діяльності вчителя у творчу.

У філософії особистість визначається як людський індивід в аспекті його соціальних якостей, що формуються в процесі історичних конкретних видів діяльності в суспільних відносинах. Це динамічна, відносно стійка цілісна система інтелектуальних, соціально-культурних і морально-вольових якостей людини, виражених в індивідуальних особливостях її свідомості і діяльності [15, 238]. У філософському енциклопедичному словнику особистість визначається як аспект внутрішнього світу людини, що характеризується унікальністю та відкритістю; реалізується в самопізнанні та самотворенні людини та об'єктивується в артефактах культури. Особистість відрізняється від індивіда тим, що в своїх актуалізованих проявах є трансцендентною по відношенню до умов соціального життя, тоді як індивід постає частиною роду і виду (біологічний атом) та суспільства (соціальний атом) [14, 457].

В українському педагогічному словнику особистість трактується як конкретна, цілісна людська індивідуальність у єдності її природних і соціальних якостей [3,243].

ЗМІСТ

Білявцева О.В. Духовна культура молоді: реалії та перспективи.	3
Овадюк О.О. Українська етнопедагогіка – важливий компонент національної системи освіти України.	6
Свердлова Т.Г. Становлення системного підходу як методологічного засобу вітчизняної педагогіки.	14
Петрук Л.П. Освітньо-виховна діяльність братських шкіл України XVI-XVIII ст.	18
Крат І.В. Щодо питання про роль Едукаційної Комісії (1773 р.).	23
Тимочко І.Б. Громадсько-педагогічна діяльність культурно-освітніх діячів Волинських братств у системі розвитку загальноосвітніх тенденцій.	25
Литвинова Н.В. Професійна компетентність як об'єкт дослідження науковців.	30
Нечипорук Л.І. Професійна компетентність вчителя ноосферної школи.	33
Ліончук Р.А. Становлення гендерного підходу до освіти та виховання в Україні.	37
Останчук М.В., Останчук Л.С. Проектна діяльність при навчанні: історія, теорія, практика.	40
Совзар О.М. Основні напрями педагогічно-просвітницької діяльності Юліана Романчука.	44
Мельничук Л.В. Тенденції соціального розвитку зрілості молодших школярів 60-80 роки ХХ ст.	47
Курок В.П. Інженерно-педагогічна освіта в Україні в період 90-і рр. ХХ ст.- початок ХХІ ст.	50
Галатюк М.Ю. Ціннісно-мотиваційна компетенція у контексті діяльнісної теорії навчання.	53
Шахненко В.І. Нищення української мови як одна із причин руйнування української національної культури і наступної демографічної кризи.	57
Поніманська Т.І. Нормативно-методичні орієнтири гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку.	63
Скрипник Н.І. Експериментальне вивчення вмінь старших дошкільників взаємодіяти з оточуючими.	68
Приймак О.П. Оптимальне поєднання методів навчання у процесі засвоєння учнями початкових класів табличних випадків арифметичних дій.	71
Шутяк В.Г. Початкове технічне моделювання з паперу і картону.	74
Симонович Н.В. Психолого-педагогічні передумови використання інтерактивних освітніх технологій в трудовому навчанні.	78
Грипич С.Н. Значення художньої літератури в розвитку особистої культури дитини.	82
Щетина Н.П., Литвин О.М. Методичні аспекти застосування ігрових технологій у графічній підготовці школярів.	86
Войтелева Г.О. Використання технологічної документації у процесі проектно-технологічної діяльності.	89
Войтко А.І. Моделювання професійної проби як підґрунтя професійного самовизначення учнів основної школи.	92
Лукашовська А.В. Стимулювання розвитку творчих умінь підлітків засобами української етнопедагогіки.	96
Яциур М.С. Підготовка майбутніх учителів технологій до профорієнтаційної роботи з учнями на основі алгоритму вибору професії.	100
Шевель Б.О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій студентами педагогічних спеціальностей під час технічного проектування.	104
Лазаренко Н.Ю. Методика організації групової навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях з практикуму в навчальних майстернях з технології приготування страв.	107
Бордюк В.М. Професійний розвиток майбутніх вчителів засобами мотиваційного тренінгу.	111
Петренко О.Б. Практика впровадження гендерного підходу у навчальний процес вищого навчального закладу.	115
Ковальчук Л.О. Педагогічний такт і тактика у контексті формування культури професійного мислення майбутніх педагогів.	120
Трофімчук В.М. Технічний дизайн – важливий етап підготовки майбутнього вчителя технологій до професійної діяльності.	127

<i>Шурин О.І.</i> До питання формування творчої особистості майбутніх учителів.	130
<i>Галай В.М.</i> Теоретичні аспекти формування професійної компетентності вчителів технологій.....	134
<i>Бордюк М.А., Шевчук Т.М, Бордюк Н.А.</i> Основні напрями формування знань про полімерні матеріали у майбутніх педагогів.	137
<i>Димченко С.С.</i> Духовне відродження особистості Богдана Депо в контексті розвитку Українського диригентського мистецтва.	142
<i>Відомості про авторів.</i>	147